

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת וארא תשפ"א

(שנה ה', גליון 178)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
18:16	17:38	16:22	ירושלים:
18:12	17:39	16:37	תל אביב:
18:13	17:37	16:26	חיפה:
18:17	17:41	16:41	באר שבע:

פרשת וארא התשפ"א

”עץ חיים היא למחזיקים בה, ותמכה מאשר”

א. ”ויאמר יהוה אל משה, ראה נתתיך אלהים לפרעה ואהרן אחיך יהוה נביאך. אתה תדבר את כל אשר אצו, ואהרן אחיך ידבר אל פרעה, ושלח את בני ישראל מארצו. ואני אקשה את לב פרעה, והרביתי את אתתני ואת מופתי בארץ מצרים. ולא ישמע אלכם פרעה, ונתתי את ידי במצרים, והוצאתי את עמי בני ישראל מארץ מצרים, בשפטים גדלים. וידעו מצרים כי אני יהוה, בנטתי את ידי על מצרים, והוצאתי את בני ישראל מתוכם. ויעש משה ואהרן כאשר צוה יהוה אתם כן עשו. ומשה בן שמנים שנה, ואהרן בן שלש ושמנים שנה, בדברם אל פרעה” (שמות, ז', א' - ז').

בטעם נתינת האותות והמופתים - למצרים, כתב רש"י (פסוק ג'), וז"ל:

”וכן מדתו של הקב"ה, מביא פורענות על האומות עובדי אלילים, כדי שישמעו ישראל וייראו,

שנאמר (צפניה, ג' - ו'), 'הכרתי גוים נשמו פנותם וגו', (שם, ז') - 'אמרתני אך תיראי אותי תקחי מוסרי'.”

וביאור דבריו הקדושים:

שכל מה שהקב"ה מעניש את אומות העולם,

הוא,

רק בעבור שיקחו עם ישראל, "מוסרי",

ויפנימו לתוך "ליבם ונפשם", את מוראו יתברך,

ועל ידי כך, יתחזקו וישבו אל ה', בבחינת ¹, "קחו עמכם דברים, ושובו אל יהוה, אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב, ונשלמה פרים שפתינו".

¹ הושע, יד' - ג'.

ואם כן, שומא עלינו, להתבונן היטב, "ולשמוע ולהשמיע לליבינו ולנפשינו", את המוסר השכל והלקח, היוצא ממכות מצרים.

ב. ידועים ומפורסמים, דבריו² של מרן המשגיח הגה"צ ר' ירוחם זיע"א זיע"א, וז"ל:

"אוי לו לאדם, שאינו מכיר לקויי נפשו, שהרי אינו יודע מה לתקן,

אבל אוי ואבוי לאדם, שאינו מכיר את מעלותיו -

כי אז, אפילו את כלי עבודתו אינו מכיר".

והיינו:

שעל האדם "השלם", לדעת ולהכיר בערך עצמו,

ולא יחשוב בדעתו - שגאוה היא זו,

שכן, כל זמן שאינו עושה כן, אינו יודע "מה לתקן בעצמו - והיאך לעבוד עם עצמו".

וכמו שכתב בספר³ הקדוש "שם משמואל", וז"ל:

"ונראה, דהנה עניין המתגאה, לא נוכל לומר שזה רע בהחלט,

שכן, מצינו⁴, כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם,

וכתיב⁵, 'ויגבה לבו בדרכי ה'...'

וידוע, שממדת הכנעה ושפלות, יכול לבוא לידי יאוש הנורא ח"ו, והוא גרוע מהכל.

² כפי שהביאם תלמידו, הגה"צ ר' שלמה וולבה זיע"א,

בספרו הקדוש "עלי שור", עמ' קסט'.

³ ויקרא, פרשת מצורע, שנה תרעג'.

⁴ סנהדרין, לז' ע"א.

⁵ דברי הימים ב', יז' - ו'.

ועל כרחך, שכל אלה המדות - הן הגבהת הלב והן הכניעה והשפלות, כשהן בטהרתן, כל אחת במקומה הראוי והצריך, הוא טוב, ושלא במקומו, הוא רע".

והנה, מצינו בדברי רבותינו ז"ל (סוטה, ה' ע"א):

"תלמיד חכם, צריך שיהא בו אחד ⁶ משמונה בשמינית",

ובביאור העניין, כתב רש"י הקדוש, וז"ל:

"כלומר, צריך שיהיה בו מעט גאווה, שלא יהו קלי הראש מסתוללין בו,

ויהא דבריו מתקבלין עליהן, בעל כרחם".

וכל זאת, הוא, בכדי שיביא האדם את עצמו לידי שאיפות קודש,

כיוון, שרק המכיר בערך עצמו, יודע גם כן, להכיר בליקויי נפשו,

וכשמכיר בכך, אזי הוא מתמלא בשאיפות קודש.

ג. כתב ⁷ רבינו הרמח"ל זיע"א, וז"ל:

"וְתִרְאֶה, כִּי טֹבַע הָאָדָם כְּבֹד מְאֹד, כִּי עֲפָרִיּוֹת הַחֲמֻרִיּוֹת גָּס,

⁶ ובביאור עניין זה, ביאר אדונינו הגר"א זיע"א:

שהפרשה השמינית שבתורה, היא "וישלח",

והפסוק השמיני שבפרשה זו, הוא (בראשית, לב' - יא'), "קִטְנֹתִי מִכָּל הַחֲסָדִים".

ללמדינו:

שתלמיד חכם צריך ללמוד מפסוק זה, שאע"פ שהוא מצליח, ויש לו במה להתפאר ולהתגאות -

וכפי שאמר יעקב "וְעֵתָה הֵייתִי לְשָׂנֵי מַחְנוֹת",

בכל זאת, עליו לזכור, כי חסדי ה' יתברך הם שעמדו לו -

ועל ידי כך יבוא לידי "קִטְנֹתִי".

זה הרמז, שאפילו בשמינית שבשמינית שבגאווה, יש רמז לענווה.

⁷ בספרו הקדוש "מסילת ישרים", פרק ו', ד"ה "ותראה כי".

על כן, לא יחפץ האדם בטרח ומלאכה,
ומי שרוצה לזכות לעבודת הבורא יתברך, צריך שיתגבר נגד טבעו עצמו, ויתגבר
ויזדרז, שאם הוא מניח עצמו ביד כבודותו, ודאי הוא שלא יצליח.
והוא מה שאמר התנא ⁸, 'הוי עז כנמר, וקל כנשר, רץ כצבי, וגבור כארי, לעשות
רצון אביך שבשמים',
וכן מנו חכמים זכרונם לברכה ^{9 10}, בדברים הצריכים חזק, תורה ומעשים
טובים, ומקרא מלא הוא ¹¹, 'חזק ואמץ מאד, לשמר לעשות ככל התורה אשר צוה
משה עבדי',

כי חזק גדול צריך, למי שרוצה לכפות הטבע אל הפכו".

והיינו:

שמכיוון, שברא הקב"ה בטבע האדם "כבידות",

ומחמת, ש"האדם" נלקח מן ה"אדמה" ¹² -

⁸ אבות, ה' - כ'.

⁹ ברכות, לב' ע"ב.

¹⁰ שם בגמרא:

"תנו רבנן, ארבעה צריכין חזק, ואלו הן, תורה ומעשים טובים, תפלה ודרך ארץ.

תורה ומעשים טובים מנין, שנאמר (יהושע, א' - ז'), 'רק חזק ואמץ מאד, לשמור ולעשות ככל התורה' -

חזק בתורה, ואמץ במעשים טובים.

תפלה מנין, שנאמר (תהילים, כז' - יד'), 'קוה אל ה', חזק ויאמץ לברך, וקוה אל ה'!

דרך ארץ מנין, שנאמר (שמואל ב', י' - יב'), 'חזק ונתחזק בעד עמנו'."

¹¹ יהושע, א' - ז'.

¹² ומשום כך, נקבע גם כן שמו "אדם",

וכמו שכתב רבינו המהר"ל מפראג זיע"א (גבורות השם, פרק סז), "זל":

"כי בודאי נקרא אדם, על שם אדמה, כי הצלם האלהי דבק בחומר, כמו שאר דברים הדביקים בחומר".

וכמאמר הכתוב ¹³, "וַיִּצְרָךְ יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, עֹפֶר מִן הָאֲדָמָה, וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשֵׁמַת חַיִּים, וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה",

על כן, צריך האדם חיזוק, בכל זמן ועת - בתורה ובעבודת ה'.

ד. ולאחר שהשגנו עד כה, עלינו לדעת, שכל הכוחות שנתן וְטָבַע הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית -

"טמונים וטבועים" הם, בגופו של האדם,

וכמו שכתב רבינו המלבי"ם זיע"א (בראשית, ב' - יט'), וז"ל:

"כל כוחות מעשה בראשית, המפוזרות בכל בעלי חיים - (שכל אחד נקבע בנפשו כח ומדה מיוחדת), כולם נקבצו באו בנפש האדם.

וכבר ביארו החוקרים הקדמונים -

שכל שיסתפק אדם, אם נמצא בטבעו איזה מדה או איזה תכונה,

אז יבקר בטבעי בעלי חיים -

אם נמצא בעל חיים בעולם שיש לו תכונה זאת, אז ידע כי נמצא מדה זו גם בנפשו.

עד שהיה רגיל בפי הקדמונים -

אם רצו להזכיר איזו מדה ממידות האדם בדרך החידה, היו מזכירים אותה, על שם הבעל חיים שבו נמצא מדה זו,

למשל -

מדת הגבורה, קָרָאוּ בְּשֵׁם אַרִי,

מדת העזות, בְּשֵׁם נֹמֵר,

לגאווה, סוּס,

לצניעות, חתול.

¹³ בראשית, ב' - ז'.

ואמרו, הסוס אשר באדם, הארי שבאדם ...

עד שכל מדות בעלי חיים, ששתל ה' בהם בעת היצירה,

היה הכנה, כדי שיתאספו כולם בנפש האדם".

והאדם המעמיק והמעייין, לאחר שלמד ושמע כל זאת, צריך לעיין במעשה הבריאה ובתכונותיה, כדי לידע היאך לתקן זאת בגופו,

משום שלא נברא זה העולם, אלא, בכדי שניקח ונלמד מכל "מערכותיו ותכונותיו", אל עצמינו ¹⁴, עד שנגיע לבחינת "אדם השלם".

ה. במסכת אבות (פ"ה מ"כ) שנינו:

"יהודה בן תימא אומר - הווי עז פנמר, וקל פנשר, ורץ פצבי, וגבור פארי, לעשות רצון אביך שבשמים".

ובביאור משנה זו, ביאר רבינו עובדיה זיע"א מברטנורא, וז"ל:

הווי עז פנמר ¹⁵ - "הווי עז, ולא תתבייש לשאול מרבך מה שלא הבנת, כאותה ששנינו ¹⁶ לא הביישן למד",

וקל פנשר - "לחזור אחר תלמודך",

¹⁴ ובבחינת מה שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין, פ"ד מ"ה):

"לפיכך, כל אחד ואחד, חייב לומר, בשבילי נברא העולם".

¹⁵ בעזותו של הנמר, כתב הרע"ב, וז"ל:

"הנמר הזה, נולד מן חזיר היער והלביאה,

כי בעת יחם האריות, הלביאה מכנסת ראשה בסבכי היער, ונוהמת, ותובעת את הזכר,

והחזיר, שומע קולה ורובעה,

ונמר יוצא מבין שניהן".

אומנם, בספר "צרור המור" (לרבינו אברהם סבע זיע"א, ויקרא, פרשת תזריע, ד"ה "ואמר נגע"), כתב, וז"ל:

"עז כנמר' - לפי שהנמר היא בריה קטנה, ויש לה עזות להלחם עם הארי".

¹⁶ אבות, פ"ב מ"ה.

וְרָץ כְּצִבִי - "לרדוף אחר המצוות",
וְגִבּוֹר כְּאַרְיֵי - "לכבוש את יצרך מן העבירות".
ברם, רבינו ה"טור" זיע"א, ביאר למשנה זו ¹⁷, באופן אחר, וכדלהלן:
"פירט ארבעה דברים בעבודת הבורא יתברך.
והתחיל ב'עז כנמר' - לפי שהוא כלל גדול בעבודת הבורא יתברך,
לפי שפעמים אדם חפץ לעשות מצוה ונמנע מלעשותה, מפני בני אדם שמלעיגין
עליו,
ועל כן, הזהיר, שתעיז פניך כנגד המלעיגין, ואל תמנע מלעשות המצוה ...
על כן, הזהיר, שתעיז מצחך כנגד המלעיגים, ולא תבוש ...
ואמר 'קל כנשר' - כנגד ראות העין,
וְדָמָה אוֹתוֹ לנֶשֶׁר, כי כאשר הנשר שט באוויר, כך הוא ראות העין,
לומר, שתעצים עיניך מראות ברע, כי היא תחילת העבירה,
שהעין רואה, והלב חומד, וכלי המעשה גומרין ¹⁸ ...
ואמר, 'רץ כצבי' - כנגד הרגלים, שרגליך לטוב ירוצו ...
לכן צריך האדם ל'התגבר כארי' - לעמוד בבוקר לעבודת בוראו,
ואף אם ישיאנו יצרו בחורף, לאמר, איך תעמוד בבקר, כי הקור גדול,
או ישיאנו בקיץ, לאמר איך תעמוד ממיטתך, ועדיין לא שבעת משנתך,
התגבר עליו לקום, שתהא אתה מעורר השחר", וכו'.

כלומר:

¹⁷ או"ח, סי' א'.

רבינו זיע"א, שם, פתח במשנה זו בתחילת חיבורו, ופסקה הלכה למעשה.

¹⁸ וכפי שכתב רש"י הקדוש (במדבר, טו' - לט').

שמבהמות וחיות אלו, למדנו, היאך צריך לנהוג האדם עם "עבודת הקודש - עבודת השם",

שבשבילה הגיע לזה העולם -

או בעניין לימוד התורה¹⁹, או בעניין הנהגת האדם בהשכמת הבוקר²⁰.

ו. במסכת עירובין (ק' ע"ב), למדנו:

"אמר רבי יוחנן, אילמלא לא ניתנה תורה -

היינו למידין צניעות מחתול, וגזל מנמלה, ועריות מיונה.

דרך ארץ מתרנגול - שמפייס ואחר כך בועל".

וביאר בזה רש"י הקדוש, וז"ל:

צניעות מחתול - "שאינו מטיל רעי בפני אדם, ומכסה צואתו"²¹.

גזל מנמלה - "דכתיב²², 'תכין בקיץ לחמה'²³, ואין אחת גוזלת מאכל חברתה".

עריות מיונה - "שאינו נזקק, אלא, לבת זוגו".

ובביאור דברי הגמרא "דרך ארץ מתרנגול - שמפייס ואחר כך בועל" כתב רבינו

ה"ריקאנטי" זיע"א²⁴, וז"ל:

¹⁹ וכמו שפירש הרע"ב.

²⁰ וכמו שפירש רבינו ה"טור".

²¹ דהיינו, שמתנהג בצניעות -

הן בעניין עשיית צרכיו,

והן בעניין מה שמכסה אותם, ומעלימם מעיני הבריות.

²² (משלי, ו' - ח').

²³ "תכין בקיץ לחמה, אגרה בקציר מאכלה".

²⁴ בפירושו על התורה (דברים, פרק כד').

"ואמרו רבותינו ז"ל²⁵, 'הנותן בתו לעם הארץ, כאילו כופתה ונותנה לפני ארי. מה ארי דורס ואוכל ואין לו בושת פנים, אף עם הארץ מכה ובוועל ואין לו בושת פנים'²⁶.

ועל זה אמרו רז"ל²⁷, ילמוד אדם מתרנגול, שהוא מפייס ואחר כך בועל".
עוד למדנו מנמלה, את עניין החריצות, ומפסידה שהוא עניין העצלות. וכפי שיתבאר להלן.

במשלי (וי - וי) נאמר:

"לֶךְ אֶל נְמֻלָּה עֵצֶל, רְאֵה דְרָכֶיהָ וְחֻכָּם",

והיינו:

שמלמדינו בזה שלמה הע"ה - החכם מכל האדם, שצריך האדם העצל, ללמוד את עניין "החריצות והזריזות" מן הנמלה.

וכתב בזה הרלב"ג, וז"ל:

"אתה האיש העצל מלהשתדל בקניין המושכלות, בהיות לאל ידך לעשות,

לך אל נמלה' - שהיא בריה קטנה מהבעלי חיים הבלתי בעלי שכל,

²⁵ פסחים, מט' ע"ב:

"תניא, היה רבי מאיר אומר, כל המשיא בתו לעם הארץ, כאילו כופתה ומניחה לפני ארי, מה ארי דורס ואוכל, ואין לו בושת פנים -

אף עם הארץ מכה ובוועל, ואין לו בושת פנים".

²⁶ ידועים ומפורסמים, דבריו הקדושים של רבינו הנודע ביהודה זיע"א, בזה, שכתב (שו"ת "נודע ביהודה", מהדורא תניינא, אבן העזר, סימן עט'), וז"ל:

"ותמהני על רוב העולם, שלתת בתם לעם הארץ הוא פשוט אצלם, ואין חושש להמנע,

והוא נגד דברי חז"ל שאמרו כאילו כופתה ומניחה לפני ארי.

ולהתחתן עם צורבא מרבנן, ששמו כשמו, הם שואלים,

ולא תהא תורה שלימה שלנו כצוואה בעלמא".

²⁷ עירובין, ק' ע"ב.

ר'ראה דרכיה וחכס' - ולמד חכמה מזה",

ומבואר מדבריו הקדושים :

שהגם שהנמלה בריה קטנה היא -

וכמו כן, אין בה שכל,

מכל מקום, על האדם ללמוד מ"חריצותה וזריזותה".

ובעניין זריזותה, ביארו רבותינו ז"ל (דברים רבה, פרשה ה', ב') :

"אינה חיה, אלא, ששה חדשים,

למה, שמי שאין לו גידים ועצמות, אינה חיה אלא ששה חדשים.

וכל מאכלה, אינה אלא חטה ומחצה.

והיא הולכת ומכנסת בקיץ כל מה שמוצאה, חטין ושעורין ועדשים ...

ולמה היא עושה כן, שאמרה, שמא יגזר עלי הקדוש ברוך הוא חיים -

ויהיה לי מוכן לאכל".

ובדבר זה, למדנו שלמה הע"ה, ב' דברים :

א. שעל "האדם העצל", מוטל ללמוד מן הנמלה, את מידת "החריצות והזריזות",

ב. שעל "כל בני האדם", מוטל ללמוד מן הנמלה, את מידת הביטחון -

"שמא יגזר עלי הקדוש ברוך הוא חיים, ויהיה לי מוכן לאכל".

עוד מצינו בדברי רבותינו ז"ל, שעל בני האדם מוטל ללמוד גם כן מן הכלב, וכדלהלן.

במסכת הוריות (יג' ע"א) מצינו :

"שאלו תלמידיו את רבי אלעזר -

מפני מה הכלב מכיר את קונו, וחתול אינו מכיר את קונו,

אמר להם, ומה האוכל ממה שעכבר אוכל, משכח -

האוכל עכבר עצמו, על אחת כמה וכמה" ²⁸ .
וביאר בזה רבינו המהר"ל מפראג זיע"א ²⁹ , וז"ל:
"פירוש, כי אין [כל] בעלי חיים כולם שווים, אבל יש מהם [שיש בהם] יותר דעת -
מן בעלי חיים אחר,
כי יש מהם בעלי נפש ויש בהם דעת, ויש בהם שמשוללים מן הדעת לגמרי.
וזה ששנינו, שהכלב מכיר קונו - כי כבר התבאר למעלה בפרק הכונס ³⁰ , כי הכלב
הוא בעל נפש, ולכך יש בו הכרה.
ונקרא בשביל זה כלב, ³¹ ³² שהוא כולו לב.

²⁸ וביאור העניין:

שתלמידי רבי אלעזר שאלוהו -

מה הטעם שהכלב מכיר את קונו, והחתול אינו מכיר את קונו,

וענה להם -

שכן, ידוע הדבר, שהאוכל ממאכל שאכלו העכבר מְשַׁכֵּחַ את תלמודו,

וממילא, שכל שכן החתול שאוכל את עכבר בעצמו, מְשַׁכֵּחַ את דבריו, וכל שכן את קונו.

²⁹ בספרו הקדוש "חדושי אגדות", חלק רביעי, מסכת הוריות.

³⁰ בבא קמא, ס' ע"ב:

"כלבים בוכים, מלאך המות בא לעיר,

כלבים משחקים, אליהו הנביא בא לעיר".

³¹ כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א (בספרו הקדוש "בן יהודע", למסכת ראש השנה, ד' ע"א):

שב"מדרש תלפיות" (לרבינו אליהו הכהן האיתמרי זיע"א), הביא מספר "שלשלת הקבלה" (לרבינו גדליה בן יוסף אבן יחייא זיע"א) -

שכורש המלך, היה לו זיכרון גדול מאוד,

שכאשר היה יוצא למלחמה, ועמו שש מאות אלף שכירים, היה זוכר את שמות כולם.

ובטעם הדבר, ביאר רבינו זיע"א -

שהוא מחמת שינק מן הכלבה, ולפיכך, זכה לזכירה גדולה כל כך.

³² כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א (בספרו הקדוש "בן יהוידע", למסכת הוריות, יג' ע"א), וז"ל:
 "והנה, הכרת הכלבים לבעליהן, ותוקף החברה והאהבה שביניהם, רבו הסיפורים בהם, וכולם פלאות המה,
 פלאי פלאות.
 ובספר תולדות הטבע, הביא כמה סיפורים על זאת -
 ובכלל, הביא דבר אחד פלא, על זמן היינריך מלך צרפת, שהיה אוהב כלבים הרבה, ויבחר בשלשה כלבים
 קטנים להיות הם שומרי ראשו,
 והם אהבו מאד את אדונם, ולימדום לעמוד על המשמר כאנשי חיל אצל מטתו של המלך,
 והיה שם מונח כלי מראה השעות, שהיה בו פעמון, המכה בכל שעה ושעה -
 וכאשר האחד עומד על משמרתו, אז האחרים ישנים -
 ובעת שמכה הפעמון, יבא זה המקיץ, ונושך לאט באוזן חברו הנרדם, להודיעו כי הגיעה עתו על פי הסדר
 לעמוד אחריו על המשמר,
 וכן על זה הדרך, ככה המה עומדים על משמרתם כל הלילה - חליפות עד הבוקר,
 ומעולם לא היה למלך שומרים נאמנים כמוהם.
 ויהי היום, ויבא כומר גדול להרוג את המלך בסתר, ויבא אל חדר המלך למסור לידו מכתב אחד - אשר זה
 היה לו כסות עיניים למחשבתו הרעה ותרמית לבו,
 וקם הכלב מן שלשה הכלבים הנזכרים העומדים בחדר המלך, וישתַעַר על הכומר ממקום משמרתו, לגלות
 חטאתו הצפונה בלבבו,
 והיה דבר זה לפלא, כי הכלב הזה תמיד לא עשה רעה לכל איש הבא חדרה אל המלך -
 והנה, עתה, התמרמר פתאום בחמה שפוכה, התגעש וחרץ לשונו,
 והמלך, לא הרגיש להתבונן בחידוש הזה, ולא שם לב מה זה ועל מה זה עשה הכלב ההוא ככה -
 אלא, אדרבה, אמר לסגור את הכלבים בחדר השני, כדי שימתיק סוד עם הכומר הבא אליו, ולא תבלבלוהו
 נביחת הכלב ההוא,
 וכן עשה עבד המלך, הוליך הכלבים ההם לחדר השני, וסגר בעדם -
 אך עם כל זה, חמת הכלב ההוא לא שככה, ויוסף לנבוח בקול גדול - ולא יסף.
 ומה דביני וביני -
 בעת ההיא, עשה הכומר מגמת לבבו, ודקר את המלך בחרבו פעמים, ויפול שדוד מתגולל בדמו, ע"כ.
 ועל זה הדבר הנפלא שנמצא בהרגשת הכלב, אמרתי, כמה גדולים דברי רז"ל, שאמרו, 'כלב, כולו לב',

שהרגיש מרתיחת דם פני הכומר, שבעבור שפוך דם נפש אדוניו המלך הוא בא, ולכך, עשה מה שעשה, בְּהִשְׁתַּעֲרוּתוֹ עַל הַכּוֹמֵר, ובחריצת לשונו, כדי שירגיש המלך ברעה הבאה אליו מאת הכומר - וישמר ממנו.

ועוד יספר בספר הנזכר, בכלל הסיפורים המדברים בנאמנות הכלבים ואהבתם לאדוניהם, ובהרגשתם ושקידתם לטובת אדונם -

כי השר אויבר', היה ידיד המלך קארל החמישי, ויקנא בו שר אחד משרי המלך, וישנא אותו בלבבו, ויהי היום, וילך השר אויבר' לְשׁוּחַ ביער עם כלבו -

וירדפוהו השר ההוא על סוס קל, ויהרגהו.

אמנם, כלב הנרצח לא עזב את היער, ולא חדל מנבוח ולזעוק זעקת שבר, עד כי אכף עליו פיהו לשוב פאריזה אל בית אחד מאוהבי אדונו השר הנרצח, ואך אכל שם לשובע נפשו, שב שנית היערה.

ככה היה עושה הכלב ההוא כמה ימים, עד אשר שמו אנשים לבם ללכת בעקבותיו, וימצאו את גְּוִיַּת אדונו המת ביער ההוא.

ויהי מקץ ימים, ויפגוש הכלב ההוא את השר המרצח, בהיותו עומד בין צבא חיל המלך, ויתמרמר אליו בחמת רוחו, וינשכהו.

ומהרו כל הנצבים, להבריח את הכלב, ולהכותו -

אולם, לא במהרה הניסוהו.

ויהי, מהיום ההוא ומעלה, הלוך הלך הכלב ההוא לבקש את הורג אדוניו בכל מקום, ויחרוץ לו לשונו, וינשכהו.

ואז, החל החשד להתעורר בלבבות אנשים, כי אמרו לא דבר ריק הוא, ובוודאי, זה השר הוא אשר רצח אויבר' - אדון הכלב ההוא.

והשמועה באה אל המלך, ויצווה המלך את השר ההוא להתייצב בין אנשי חילו, ונתן אומר להביא את הכלב ההוא -

ויהי בבואו, ויבקש את השר המרצח, ויִשְׁתַּעֲרַ עָלָיו בחרון אפו -

ויאמר המלך אל השר ההוא, תן תודה, והגד נא לי מה עשית,

ויקשה את לבו, וימאן להתוודות.

ואז, חרץ המלך משפטו, ויצוהו להילחם עם הכלב ברחוב העיר, נפש מול נפש,

ובצאת השר ההוא המרצח למלחמה, היה לבוש שריון, ובידו שוט -

והנה רגעים אחדים התהלך הכלב מסביב בעל ריבו, חרץ לשונו, ויהמה בקול יליל נורא -

ובפתע פתאום, השתער בסופה, ואחז בעורף אויבו בכל תעצומות עוזו, וישליכהו ארצה,

ויתן השר ההוא את קולו בבכי, ויתחנן למלטהו מן הכלב האכזרי המבקש נפשו לספותה, ויודה על פשעו

בקהל עם -

ואחרי אשר התנדדה חטאתו, המיתוהו שמה על פי מאמר המלך, לעיני כל העם, ע"כ.

ויספר עוד ספורים נפלאים בהכרת הכלבים - ונאמנותם באהבת אדוניהם, לנקום נקם מאויבי אדוניהם.

על כן, יפים ונכונים ונבונים דברי התלמידים של ר' אלעזר, שאמרו, הכלב מכיר את קונו -

שהוא ... בעליו.

אמנם, אומרם שאין החתול מכיר את בעליו, הוא דבר תימה - על פי הסיפורים אשר יספר בספר תולדות

הטבע הנזכר, על החתולים, בהרגשתם ואהבתם וחברתם עם בעליהם,

ואזכיר בזה כאן סיפור אחד, וממנו תדע ...

בבית אחד מרעיו, היה חתול יפה מראה, אשר גדלו בנו הבכור, ודאג לספק כל מחסוריו,

וידבק החתול מיום ליום באותו הבן, ואהבהו עד מאד,

ויט שכמו לסבול באהבה, אפילו אם הילד הוא מרר ועצב את רוחו,

ולא היה נפרד מן הילד ההוא כל היום, כי אם רק איזה רגעים אחדים - למען עשות עבודתו, לצאת ידי חובת

הצידה של העכברים המוטלת עליו.

והיו שנים אחדות, אסורים בכושרות אהבה, אותו הילד והחתול.

ויהי היום, והילד ההוא חלה מחלת האבעבועות, וגם אז לא מש החתול מאהובו החולה, עד אשר בראות

קרוביו התגברות החולי עליו, לקחו החתול וסגרוהו בחדר לבדו -

ואחר איזה שעות, מת הילד בר מינן.

והחתול נמלט ביום השני מן החדר המוסגר בו, ויחפז אל מיטת רעהו אשר קיווה למצאו שם,

ובראותו כי הנער איננו, אז רץ בהול ומשמים בכל הבית, ויעורר זעקת שבר, עד בואו אל פתח החדר אשר

שמו גניית המת בו - כמנהגם לעכבו כ"ד שעות קודם קבורה -

וישכב החתול אצל המת, דומם ומתאבל, עד אשר באו ולקחוהו בחזקה, ויסגרוהו שנית.

ואילו החתול, הוא הפך זה, שאינו מכיר קונו, היינו האדון שלו.

ואין הדבר הזה משום טפשות החתול -

רק מפני שאינו בעל נפש -

הפך הכלב ...

אבל החתול, בשביל מעוט הנפש שבו, והיא חומרית, לא נמשך אחר זה הדעת,

ואין הפירוש בשביל שאוכלת העכברים, ולכך יש בה השכחה -

ויהי אך נקבר הילד, והחתול שולח חפשי, ויצא מן הבית בחפזה, ויתעלם,

וישב לבית אחר י"ד יום, דל ורע תואר מאד, וימאן לאכול שמה, ויברח שנית בקול מר צורח.

אכן, כאשר הציקהו הרעב, היה בא יום יום לבית לעת מאכל הצהרים, וישוב ללכת תמיד אחרי אכלו, ולא ידע איש את מקומו -

עדי נמצא פעם אחת אצל קבר הילד ההוא, בתוך החור אשר עשה לו לבדו, בקיר החומה של הקבר -

וככה נתאבל על אוהבו, ולא שכחו -

אשר עד בצאת אבות הילד המת לגור בעיר אחרת אחרי חמש שנים, לא שינה את מגורו, ולא רחק מקבר אוהבו, לשבת במקום אחר, זולתי כאשר גבר עליו מאד קור וחורף, ע"כ.

והנה, לפי הסיפור הזה, ושאר סיפורים כיוצא בו - מוכח, שגם החתול מכיר את בעליו, ואין לו שכחה ממנו,

ואיך יאמרו כאן, שהחתול אינו מכיר את קונו.

על כן, נראה, דטעמו של ר' אלעזר הוא אמת, דסיבת שכחת החתול שאינו מכיר את קונו, הוא, מפני שאוכל עכברים,

ולכן, כל חתול שאינו אוכל עכברים, ואלא, אוכל משולחן בעליו בשר בהמה וחיה ועוף ודגים - אשר יתן לו בעליו בכל יום, בעת הסעודה,

ואינו אוכל העכברים, אלא צד אותם ומשליכם -

אין לו שכחה מכל דבר שבעולם -

ותלמידי ר' אלעזר בן צדוק, לא אמרו, אלא, על חתול האוכל בשר עכברים".

שאם כן, אם היה לו חתול, ולא אכלה עכבר כל הימים, וכי אותה חתול מכיר קונו
,³³

אך פירושו, כי החתול מאחר שאוכלת עכברים, ואין החתול קץ מן העכברים, יש
לה טבע העכבר,

כי העכבר, בפרט שהיא שקץ, יש לה נפש פחות, משוקץ לגמרי".

ומבואר מדבריו הקדושים:

שטעם הדבר שהכלב מכיר את קונו, הוא מפני שהכלב הוא בעל נפש,

והכלב - כולו לב לבעליו.

ז. אצל מכת צפרדע נאמר (שמות, ז', כו' - כט'): :

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, בֵּא אֶל פְּרַעֲה, וְאָמַרְתָּ אֵלָיו - כֹּה אָמַר יְהוָה, שְׁלַח אֶת עַמִּי
וַיַּעֲבֹדְנִי. וְאִם מָאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח, הִנֵּה אֲנֹכִי נֹגֵף אֶת כָּל גְּבוּלְךָ בַּצִּפְרָדְעִים. וְשָׂרְךָ הִיָּאֵר
צִפְרָדְעִים, וְעָלוּ וַיָּבֹאוּ בְּבֵיתְךָ, וּבְחֲדָר מִשְׁכְּבְּךָ, וְעַל מִטְתְּךָ, וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ, וּבְעַמֻּד
וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאָרוֹתֶיךָ. וּבְכָה וּבְעַמְּךָ וּבְכָל עֲבָדֶיךָ, וְעָלוּ הַצִּפְרָדְעִים".

ובמסכת פסחים (נג' ע"ב), דרשו בזה רבותינו ז"ל:

"עוד זו דרש תודוס איש רומי³⁴ -

³³ ודלא כדברי רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, שהובאו בסוף ההערה הקודמת,

דשם כתב רבינו זיע"א, וז"ל:

"על כן, נראה, דטעמו של ר' אלעזר הוא אמת, דסיבת שכחת החתול שאינו מכיר את קונו, הוא, מפני
שאוכל עכברים,

ולכן, כל חתול שאינו אוכל עכברים, ואלא, אוכל משולחן בעליו בשר בהמה וחיה ועוף ודגים - אשר יתן לו
בעליו בכל יום, בעת הסעודה,

ואינו אוכל העכברים, אלא צד אותם ומשליכם -

אין לו שכחה מכל דבר שבעולם -

ותלמידי ר' אלעזר בן צדוק, לא אמרו, אלא, על חתול האוכל בשר עכברים".

³⁴ מעשה זה, הובא בגמרא שם, בכדי להוכיח שתודוס היה גברא רבה,

מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו [עצמן] על קדושת השם לכבשן האש³⁵ ³⁶,
נשאו קל וחומר בעצמן, מצפרדעים -

ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם, כתיב בהו³⁷, 'וּבָאוּ ... בְּבִיתְךָ ...
וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ' ... אנו שמצווין על קדושת השם³⁸, על אחת כמה וכמה".

וכפי שכתב רש"י.

ולאחר מעשה זה, הביאה הגמרא לדברי רבי יוסי בר אבין, על מעלתו של תודוס:

"מטיל מלאי לכיס של תלמידי חכמים היה.

דאמר ר' יוחנן, כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים, זוכה ויושב בישיבה של מעלה,

שנאמר (קהלת, ז' - יב'), 'כִּי בָצַל הַחֲכָמָה, בָּצַל הַכֹּסֶף'."

³⁵ מציונו בספר דניאל (פרק ג'):

שחנניה מישאל ועזריה, לא השתחוו לצלם הזהב של נבוכדנצר, ונזרקו לכבשן האש,

ונעשה להם נס, שלא שלטה בהם האש, והלכו בתוכה מבלי שנפגעו.

³⁶ במסכת סנהדרין (עד' ע"א) מבואר:

דבכדי להינצל ממוות, מותר לעבור על איסור תורה,

משום שנאמר (ויקרא, יח' - ה'), 'וַיְחִי בָהֶם', ודרשין "ולא שימות בהם".

ובסוגיין, נתקשו התוספות:

שכל דרשת רבותינו ז"ל זו, נאמרה, דווקא כשעובר על דברי תורה בצנעה,

ברם, באם יצטרך לעבור על דברי תורה בפרהסיא, לא נאמרה דרשה זו,

ואם כן, יש לתמוה, מה היתה תמיהתו של תודוס איש רומי, בעניין חנניה מישאל ועזריה -

והלא, כיוון שהיה הדבר בפרהסיא, היו מחוייבים למסור את עצמם על קדושת ה'.

ותירץ רבינו תם:

דאותו הפסל, לא היה לצורך עבודה זרה,

אלא, אנדרטה שעשה נבוכדנצר לכבוד עצמו,

ולפיכך, תמה תודוס איש רומי, שאם כן היו צריכים הם לעבור על דברי תורה, ומפני מה מסרו את עצמם על

קדושת ה'.

³⁷ שמות, ז' - כח'.

ח. והנה, ידועים ומפורסמים, דברי הגמרא (בבא בתרא, עגי ע"ב):
 "אמר רבה בר בר חנה, לדידי חזיא לי ההיא אקרוקתא, דהויא כי אקרא
 דהגרוניא,
 ואקרא דהגרוניא, כמה הויא - שתין בתי,
 אתא תנינא בלעה,
 אתא פושקנצא, ובלעה לתנינא - וסליק יתיב באילנא.
 תא חזי, כמה נפיש חיליה דאילנא.
 אמר רב פפא בר שמואל, אי לא הואי התם לא הימני ³⁹."
 ובמעשה זה, יש לתמוה כמה תמיהות:
 א. היאך יכול להיות צפרדע בגודל כזה של שישים בתיים.

³⁸ המקור למצוות קידוש השם, הוא, מהפסוק (ויקרא, כב' - לב'):

"ולא תחללו את שם קדשי, ונקדשתי בתוך בני ישראל, אני יהוה מקדשכם".

ויעוין בריקאנטי (סימן ע') שכתב, ז"ל:

"המקדשים את השם, חייבים לברך על קידוש השם הנכבד והנורא,

כיון דהוא מצות עשה דאורייתא, דכתיב, 'ונקדשתי בתוך בני ישראל'".

³⁹ וביאור המעשה:

שרבה בר בר חנה, ראה "צפרדע", בגודלה של "אקרא דהגרוניא",

שהוא שם מקום, שגודלו "שישים בתיים".

ואז, בא "נחש", ובלע לאותה הצפרדע,

לאחר מכן בא "עורב", ובלע לאותו הנחש - שבלע את הצפרדע.

מיד הלך העורב, והתיישב על ענף אחד מהאילן -

"ללמדנו, מהו כוחו של האילן".

אמר רב פפא בר שמואל, אם לא הייתי במקום זה, וראיתי לאותו המעשה, לא הייתי מאמין.

- ב. היאך יכול היה הנחש לבלוע את אותה הצפרדע, שהיא יותר מכלי הקיבול שיכולה להכיל.
- ג. גם אם נבין את הדבר - היאך בלע הנחש את הצפרדע, יש להבין, היאך בלע העורב את הנחש, שהוא עצמו גדול מיכולת הקיבול שלו, ובפרט, כאשר בתוכו נמצאת אותה הצפרדע גם כן.
- ד. כל בר דעת, יבין, שאין בעולם "ענף של עץ", שבכוחו להחזיק צפרדע בגודל שישים בתים - נחש ועורב.
- ה. היאך יכול רב פפא בר שמואל, להעיד על עצמו - שראה דבר זה.
- ט. ומכוח קושיות אלו, נבאר בזה ביאור נפלא, והוא ע"פ דרכו⁴⁰ של רבינו המלבי"ם זיע"א, ובתוספת נופך בסייעתא דשמיא משלנו, וכדלהלן.
כתב המלבי"ם (בראשית, ב' - יט'), וז"ל:
- "כל כוחות מעשה בראשית, המפוזרות בכל בעלי חיים (שכל אחד נקבע בנפשו כח ומדה מיוחדת),
כולם נקבצו באו בנפש האדם ...
עד שכל מדות בעלי חיים ששתל ה' בהם בעת היצירה, היה הכנה כדי שיתאספו כולם בנפש האדם".**
- ובספר קהלת (ט', יד' - טז'), אמר שלמה הע"ה:
- "עיר קטנה ואנשים בה מעט, ויבא אליה מלך גדול וסבב אתה, ויבנה עליה מצודים גדלים. ומצא בה איש מספן - חכם, ומלט הוא את העיר בחכמתו, ואדם לא זכר את האיש המספן ההוא. ואמרתי אני, טובה חכמה מגבורה, וחכמת המספן בזויה - וידבריו אינם נשמעים".**
- ובמפרשים מבואר^{41 42}:

⁴⁰ בראשית, "תורה אור", פרק ב', ב'.

"כי זה על דרך משל -

ויעיר קטנה' - גופו של אדם,

ויאנשים בה מעט' - בעלי כח התולדת - משרתי הנפש,

וימלך גדול' - הוא יצר הרע,

ויהאיש המסכן' - הוא השכל".

וביאר בזה המלבי"ם⁴³ :

שכל מקום שאמר שלמה הע"ה בשיר השירים - "ירושלים", כוונתו על גוף האדם,

וכל מקום שאמר "בנות ירושלים" - או "אנשי העיר", כוונתו, על כוחות הגוף

שבאדם,

וכשם שלכל אדם יש בית לגור בו -

כך לכל כוח וכוח שבגוף האדם, יש בית לגור בו.

ובשיר השירים (וי - ח'), כתב שלמה הע"ה:

"שֵׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת, וְשִׁמְנֵים פִּילְגֶשֶׁים, וְעֶלְמוֹת אֵין מִסְפָּר",

והכוונה בזה:

שלכל אדם ואדם, יש ששים כוחות גוף שְׁגָרִים בתוכו.

ומכיוון שבזמנם היתה עיר שנקראה בשם "אקרא דהגרוניא",

ובעיר זאת היו שישים בתיים,

המשילו חכמים עיר זאת לגוף האדם, שגם בו יש שישים כוחות.

⁴¹ לשונו הקדוש של רבינו זיע"א.

⁴² יעויין בדבריו של האבן עזרא (שם), בשם המפרשים הקדמונים,

ובספר "צרור המור" לרבינו אברהם סבע זיע"א, (דברים, כ' - ט').

⁴³ ע"פ מה שכתב בספרו "שירי הנפש".

והנה, כאשר נתבונן בפרשתן, נראה, שמהותה של ה"צפרדע", היא, "מסירות נפש - וקידוש השם",

שכן, כבר הבאנו, שחנניה מישאל ועזריה, למדו את מצוות קידוש ה', מן הצפרדעים - שאינם מְצֻנְיִים על מסירות נפש קידוש השם, ובכל זאת נכנסו לתוך התנורים.

ולפי זה, אפשר, שכך הוא ביאור מאמרו של רבה בר בר חנה :

כאשר עיינתי בכוחות הנפש שבתוכי, מצאתי שישים כוחות, ובתוך כוחות אלו, מצאתי גם את כוח "קידוש השם".

ברם, הסיבה שאין אנו נוהגין במידה זו -

היא, מחמת שבא הנחש, ובלע למידה זו.

דהנה, הנחש הוא שורש הזוהמה ⁴⁴ והחטא אשר באדם ⁴⁵,

⁴⁴ וכמו שכתב ה"זוהר הקדוש" (חלק א', דף לה' ע"ב), ז"ל:

"והנחש' - רבי יצחק אמר, דא יצר הרע".

⁴⁵ וכמו שכתב ה"זוהר הקדוש" (חלק א', דף נד' ע"א), ז"ל:

"רבי אלעזר אמר, בשעתא דאטיל נחש ההוא זוהמא בה בְּחִיָּה, קבילת ליה,

וכד אשתמש עמה אדם, אולידת תרין בְּנִין -

חד מההוא סטרא מסאבא, וחד מסטרא דאדם,

והוי דמי הבל בדיוקנא דלעילא, וקין בדיוקנא דלתתא,

ובגין כך, אתפרשו ארְחִיָּהוּ דא מן דא.

ודאי קין ברא דרוח מסאבא הוה, דאיהו חוּיָא בישא -

(והבל ברא דאדם) הוה.

ובגין דקין אַתָּא מסטרא דמלאך המות, קטיל ליה לאחוי,

והוא בסטרא דיליה,

ומניה, כל מדורין בישין, ומזיקין, ושדין, ורוחין אתיין לעלמא".

ותרגום דבריו הקדושים:

ושמו של האדם בלשון ארמית, הוא, "בר נש",

ללמדך:

שהגורם לו לאדם להפריד מעליו את מהותו, הוא, החטא אשר מתלכלך בו.
שכן, כאשר נתבונן בשמו של הנחש, נראה, שהוא מורכב מאותיות נ-ח-ש,
שבהם כלול אף שמו של האדם - "נש",

אך הדבר הגורם להם פירוד⁴⁶, היא, האות ח, המוּכָּה על חטאיו של האדם.
וכאשר התבונן רבה בר חנה בעצמו, ראה, שנאבד ממנו הכוח של ה"מסירות
נפש", על ידי "הנחש",

ולזה אמר, שהרוצה להחזיר לעצמו את כוחותיו -

ובמיוחד את כוח ה"מסירות נפש" -

צריך לקיים בעצמו את מידת ה"עורב",

שכן, אמרו רבותינו ז"ל (עירובין, כ"ב ע"א):

"רבי אלעזר אמר, בשעה שהטיל נחש אותה זחמה בחוה, היא קבלה אותו,

וכששמש עמה אדם, הולידה שני בנים -

אחד מאותו צד טמא, ואחד מצד של אדם,

וקבל היה דומה בדמות עליונה, וקין בדמות תחתונה,

ולכן דרכיהם נפרדו זה מזה.

ודאי שקין היה בן של רוח הטמאה, שהוא הנחש הרע -

[והבל בן של אדם] היה.

ובגלל שקין בא מצד של מלאך המות, הרג את אחיו,

והוא בצדו,

וממנו כל המדורים הרעים, ומזיקים, ושדים, ורוחות באים לעולם".

⁴⁶ והיינו, שאינם נכתבות ברצף "נש", אלא, "נחש".

"במי אתה מוצאן ⁴⁷ ... רבא אמר, במי שמשים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו,
כעורב ⁴⁸ ",

ופירש רש"י, וז"ל:

"עורב, אכזרי על בניו, כדכתיב (תהילים, קמז' – ט'), 'לבני עורב אשר יקראו' ⁴⁹ ",
והיינו:

שיתאכזר האדם על תאוותיו הגשמיות,

ואחר שיעשה כך, יחזור בכל כוחותיו אל התורה הקדושה, שהיא "עץ החיים",

וכמאמר הכתוב ⁵⁰ , "עץ חיים היא למחזיקים בה, ותמכיה מאשר",

והוא הוא, מה שאמר רבה בר בר חנה, שהלך העורב וישב על העץ.

ועל זה, אמר רב פפא בר שמואל, שאלמלא שהייתי שם, לא הייתי מאמין,

דהיינו, שאלמלא שעברתי בעצמי את אותו התהליך, לא הייתי מאמין לזה.

וּממוצא הדברים, נשכיל ונבין:

שעניין זה של מסירות נפש, טבוע הוא בגופו של כל אחד ואחד מעם ישראל,

ומה שפעמים אין אנו עושים כך -

הוא, מחמת שאין אנו מכירים היטב בכוחות נפשינו,

ונותנים אנו, לעבירות ולחומריות, כוח לאטום את ליבנו ⁵¹ .

⁴⁷ היינו, לעניין ידיעת התורה הקדושה.

⁴⁸ שם, דרשה הגמרא (בע"א), את הפסוק (שיר השירים, ה' - יא'), "ראשו קתם פז, קוצותיו תלתלים שחרות
קעורב".

⁴⁹ ובפירושו על התהילים (שם), פירש רש"י, וז"ל:

"פירשו רבותינו, שהוא אכזרי על בניו,

והקב"ה מרחם עליהם, ומזמין להם יתושין מתוך צואתם, ונכנסין לתוך פיהם".

⁵⁰ משלי, ג' - יח'.

ברם, כאשר נתאכזר על עצמינו בעניין תאוות הגוף, נזכה לבחינת "עץ חיים היא למחזיקים בה" -

והיינו, לדברי התורה הקדושה, הנותנת חיים לעושיה ולמקיימיה ⁵².

יתן ה' יתברך, ונזכה להיות מן הזוכים לכך. אמן.

⁵¹ יעויין במסכת יומא (לט' ע"א):

"תנא דבי רבי ישמעאל, עבירה מטממת לבו של אדם,

שנאמר (ויקרא, יא' - מג'), 'ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם' -

אל תקרי 'ונטמאתם', אלא 'ונטמטם'."

⁵² אבות, פ"ו מ"ז:

"גדולה תורה, שהיא נותנת חיים לעושיה, בעולם הזה ובעולם הבא,

שנאמר (משלי ד' - כב'), 'כי חיים הם למצאיהם, ולכל בשרו מרפא'.

ואומר (משלי, ג' - ח'), 'רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך'.

ואומר (משלי, ג' - יח'), 'עץ חיים היא למחזיקים בה, ותמכיה מאשר'.

ואומר (משלי, א' - ט'), 'כי לית חן הם לראשך, וענקים לגרורתך'.

ואומר (משלי, ד' - ט'), 'תתן לראשך לית חן, עטרת תפארת תמגנה'.

ואומר (משלי, ט' - יא'), 'כי בי ירבו ימיה, ויסיפו לך שנות חיים'.

ואומר (משלי, ג' - טז'), 'ארך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד'.

ואומר (משלי, ג' - ב'), 'כי ארך ימים ושנות חיים ושלום יסיפו לך'.

ואומר (משלי, ג' - יז'), 'דרכיה דרכי נעם, וכל נתיבותיה שלום'."

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

יוסף דהאן בן רחל

רפאל פנחס בן מרים רמו

משה בן אסתר

חיים נתן צבי בן שרה

מאיר בן נעמי

דב לוסטרניק בן אביבה

אפי בן קונפיטה

~~~

שושנה סולטנה בת מרים

איילה בת נעמי

אמירה בת נעמי

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

לזכרון עולם בהיכל ה'

הראשל"צ הרב אליהו בקשי דורון בן טובה זצ"ל •

יצחק (ישראל) אוחנה בן מרים ז"ל •

יעיש זוביב בן מזל ז"ל •

ישראל אביטן בן סוזן ז"ל •

רפאל סיבוני בן גרסיה ז"ל •

משה חיון בן קוקה ז"ל •

~~~

ליליאן דיאמנטה בת עישה ע"ה •

רחל עמוס בת אסתרלייה ע"ה •

רבקה הרוש בת גרסיה ע"ה •

הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה •

אליס חוה עישה לוי בת גרסיה ע"ה •

מזל טוב סיגלר בת זוהרה ע"ה •

עזיזה שטרית בת אסתר ע"ה •

חנה בת ליליאן ע"ה •

קונפיטה בת דינה ע"ה •

חנה אילוז בת פרחח ע"ה •

